

שיגור חוליות מבצעיות (ח/מ) להשגת מידע תוך כדי לחימה במלחמת יום הכיפורים בחזית הסורית

רקע

מלחמת יום הכיפורים פרצה ביום 6.10.1973 ובראשיתה הצבא הסורי פלש לעומק שטחי רמת הגולן, בעיקר בדרום החזית, כבש את מחנה נפח בו התמקמה מפקדת כוחות צה"ל ברמת הגולן וכבר ביום הראשון ללחימה כבש את מוצב החרמון. צה"ל החל בניהול קרבות בלימה קשים והצליח לחזור לקו הגבול שהיה ערב המלחמה ("הקו הסגול") רק ביום 10.10.1973, למעט מוצב החרמון שנותר בשליטת הסורים.

בתאריך 11.10.73, למחרת ההתייצבות מחדש על הקו הסגול, פרצו כוחות צה"ל בצפון החזית לאזור שמזרח לקו הסגול וכבשו את השטח שכונה בהמשך "המובלעת הסורית" – שטח בגודל של כ-400 קמ"ר ובעומק כ-20 ק"מ שהשתרע מהאזור שמדרום ל-קוניטרה ועד לשיפולי החרמון.

השטח נכבש ע"י אוגדות 36 ו-210, כאשר האוכלוסיה הסורית נטשה עשרות כפרים שהיו באזור ונסה מזרחה ורק האוכלוסיה ב-3 כפרים דרוזים (חצר, חרפא ו-חלס) ובכפר מוסלמי קטן, עין אל עתם, שהיו בצפון המובלעת נותרו במקום. כפרים אלה נכבשו ע"י חטיבת גולני שהמשיכה להתמקם באזור. החקש"ב (חוקר השבויים) החטיבתי שחבר אליה מעת הפריצה ולאורך כל הלחימה היה רס"ן (לימים אל"מ) אלי זיו שהיה באותה עת גם מב"ס גולן. עובדה זו הקלה מאד על שילוב פעילות החקירות וההפעלה אשר נדרשו מבחינת היחידה באזור זה.

כוחות צה"ל, ובכללם חטיבת גולני, נערכו להמשך תנועה לכיוון דמשק אך נאלצו לעצור עם הגעתם של חילות משלוח ערביים בסדר גודל של כ-3 דביזיות - דביזית שריון עיראקית שניצבה מול כוחות צה"ל ממזרח וכוחות נוספים שהגיעו מ-כווית, סעודיה וירדן.

ביום 24.10.73 צה"ל השלים את כיבוש מוצב החרמון הישראלי ובו ביום הוכרז על הסכם הפסקת אש. הכוחות הפסיקו אמנם לתמרן לכיבוש שטחים אך החלה מלחמת התשה בין הכוחות, בעיקר בשל ירי ארטילרי אינטנסיבי ובלתי פוסק של הסורים לעבר כוחות צה"ל. ביום 31.5.74 נחתם "הסכם הפרדת כוחות" בין ישראל לבין סוריה, כאשר צה"ל משלים את נסיגתו בפועל מכל שטחי המובלעת ומ-קוניטרה רק ביום 26.6.74. כך למעשה בסיס גולן שמנה 4-5 קת"מ פעל בשטחי המובלעת כ-8 וחצי חודשים.

עד לחודש ינואר 1974 (הסכם הפרדת הכוחות עם מצרים שקבע נסיגה של כוחות צה"ל בחזית הדרומית) הבסיס פעל לכיסוי כוחות הצבא הסורי אשר נצבו מול כוחות צה"ל – הן אלה שהיו ערוכים ממזרח למובלעת הסורית בצפון רמה"ג והן אלה שהיו ערוכים ממזרח לקו הסגול בחלקו הדרומי של הגבול - מתוך הנחה שזהו קו הגבול החדש. עד אז לא ניתנה עדיפות לאפשרות נסיגה בחזית הסורית.

שיגור סוכן לאיתור מיקומם המדוייק של טנקים סורים

מיד לאחר כיבוש המובלעת החליט מח"ט גולני, אל"מ (לימים אלוף) אמיר דרורי, למקם את החפ"ק שלו בפסגת הכפר הדרוזי חרפא שהיה בקצה המזרחי של המובלעת והשקיף לעבר הסורים. מפקדת החטיבה עצמה נותרה ממערב, בצומת הכפר חצר. צוות החקש"בים החטיבתי, שכלל גם צוות חזל"מ כריזה, החליט לשהות ולפעול במרבית הזמן מהאזור שליד חפ"ק המח"ט, בעיקר משום שבפועל הוא היה הגורם העיקרי שהטיל עליהם את משימות איסוף המודיעין להמשך הלחימה.

לשם איסוף המידע שנדרש, גוייסו תושבים מקומיים ששוגרו להביא מידע על מיקום כוחות סורים ממזרח לכפר הנטוש מזרעת בית-ג'אן, שהיה בשליטת צה"ל, וממזרח לאזור שכונה "הלג'ה הקטנה" (אזור בזלתי שאינו עביר לכלי רכב ולטנקים) שהיה ממזרח למובלעת באזורי הכפרים מע'ר אל-מיר ו-אלמקרוצה. רועה מסוים גם שוגר לאזור "מצפה השלגים" בחרמון כדי לתצפת על הכוחות הסורים שעדיין שלטו במוצב החרמון הישראלי.

התוכנית העיקרית עליה שקד המח"ט נגעה לציר ההתקדמות של החטיבה לעבר דמשק. הוא הטיל על החקש"ב החטיבתי לבדוק אם ישנם טנקים סורים שמסתתרים בחורשות שממזרח למזרעת בית-ג'אן. תוך יממה שוגר תושב הכפר חרפא לגייס עבורו סוכן שהתגורר בכפר סמוך בצד הסורי. המגויס שהובא לפגישה דיווח על המצאות טנקים סורים בתוך החורשות האמורות אך לא ידע לציין את מספרם ואת המיקום המדויק של כל טנק. משום כך המגויס שוגר חזרה עם סיפור כיסוי שיאפשר לו להיכנס לתוך החורשות ולהביא את הנתונים המדויקים. המח"ט ציין בפני החקש"ב החטיבתי שלהערכתו לאורך ציר התנועה שהוא מתכנן ימצאו לא יותר מ-27 טנקים סורים עד למבואות דמשק מהם חשש יותר מכל. הצבא הסורי יצא למלחמה עם כ-1,650 טנקים אך ההערכה היתה שבשלב לחימה זה לא נותרו לו יותר מ-300-400.

בשעות הבוקר של 25.10.73 חזר המגויס ודיווח על 8 טנקים שנמצאו בחורשה האמורה וסימן על גבי תצלום אוויר את המיקום המדויק של כל אחד מהם, כפי שנדרש, אלא שערב קודם לכן נכנסה כבר הפסקת האש לתוקפה ומח"ט גולני עצמו, אמיר דרורי, נפצע קשה בקרב כיבוש החרמון ביום 24.10.73.

שיגור חולית סוכנים לזיהוי מטוס צה"ל

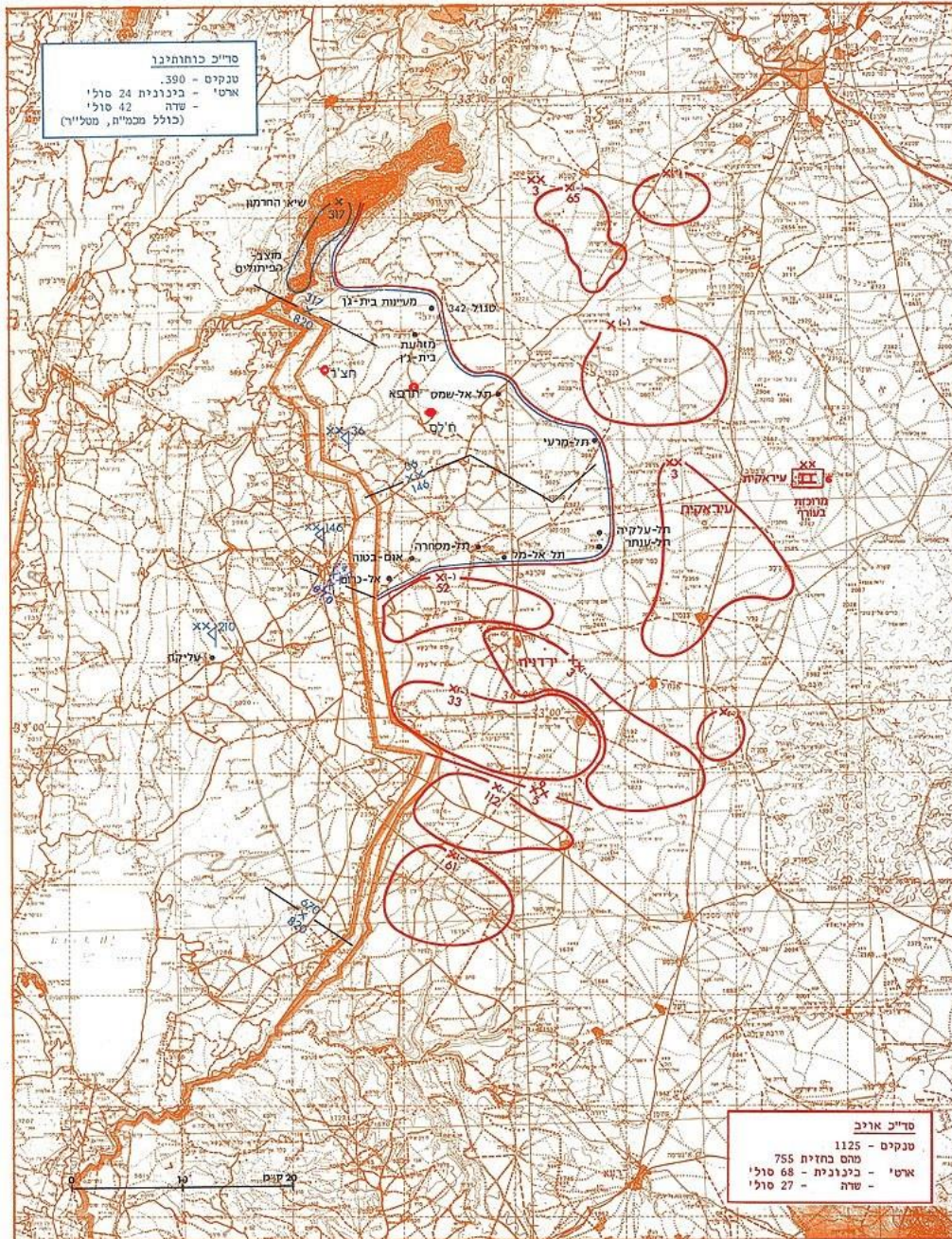
מיד לאחר ההכרזה על "הפסקת האש" נתבקשה היחידה ע"י חיל האוויר לסייע בזיהוי של מטוס מיראג' צה"לי שנפל בשטח שהיה בשליטת הסורים במרחק כ-2 ק"מ בלבד מקו כוחותינו, באזור הכפר הסורי כודנה שבמרכז החזית. אנשי חיל האוויר מסרו שכלל הידוע להם, הטייס נתפש בחיים ע"י תושבי האזור וככל הנראה הוצא להורג על ידם. מאחר שהם לא יכלו לזהות את המטוס המדויק שהופל באזור זה הרי הם לא יכלו לקבוע את זהות הטייס שנפל. הם גם העלו חשש שהסורים הניחו מארב ליד שרידי המטוס כדי לפגוע במי שירצה להגיע אליו ואף יתכן שהם מיקשו את השטח. אנשי חיל האוויר מסרו שיוכלו לזהות במדויק את המטוס באמצעות כל מספר שמופיע על אחד מחלקיו – מושב הטייס, חלקים מהמנוע, מספרים שמופיעים על רכיבים בתא הטייס וכדומה. המשימה מבחינתם היתה להשיג את אחד המספרים ולהביא חתיכת מתכת כלשהי משברי המטוס.

לביצוע המשימה נבחרו ע"י בסיס גולן 2 סוכנים ותיקים ונועזים של היחידה מהכפר בקעאתא ברמת הגולן. האחד פעל במסגרת "רשת ישראל", רשת ריגול ישראלית שסוכניה דרוזים מרמת הגולן, כבר מראשית שנות ה-50 של המאה הקודמת ובמהלך השנים ביצע עשרות חדירות ומבצעים בעומק שטחי האויב ב-סוריה וב-לבנון והשני פעל כסוכן ב-לבנון מראשית שנות ה-60.

שני הסוכנים תודרכו והוכנו למשימה ע"י קת"מ הבסיס, סגן (לימים סא"ל) דני שניר. הם תודרכו לגבי מקום המצאותו של המטוס מצפון למספר בתי מגורים שהיו כנראה נטושים, צוידו בפנסים מתאימים לחיפוש אחר המספרים הנדרשים וכדי להקל עליהם בניווט העמיד דני בצד שלנו של הגבול רכב עם אורות דולקים ומכוונים למעלה כלפי השמים אך בכיוון (אזימוט) בו נמצאו שרידי המטוס.

שני הסוכנים שוגרו מקו הגבול שלנו מול הכפר כודנה מיד עם רדת החשכה וחזרו לאחר כ-4 שעות כשבידיהם אחד מהמספרים המוטבעים על חלקי המנוע וכן חתיכת מתכת משברי המטוס. הם לא נתקלו בחיילים או אזרחים סורים בזמן ביצוע משימתם. הנתונים שהובאו על ידם הספיקו לחלוטין לנציגי חיל האוויר לקבוע את זהותם של המטוס והטייס.

מפה 73 : קווי הפסקת האש בצפון

אזור ה"מובלעת הסורית" במלחמת יוה"כ (1973)